

MVCRX07NO2UF
prvotní identifikátor

odbor všeobecné správy
náměstí Hrdinů 1634/3
140 21 Praha 4

Č. j. MV- 7078-13/VS-2023

Praha 18. prosince 2023

Rozeslat dle rozdělovníku

INFORMACE č. 13/2023

Vybrané změny v matriční praxi od 1. ledna 2024 v souvislosti s novelou zákona o matrikách a novelou matriční vyhlášky

Na základě zákona¹, kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen „novela zákona o matrikách“), a na základě vyhlášky², kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela matriční vyhlášky“), dochází **v matriční praxi s účinností od 1. ledna 2024** zejména k těmto změnám:

I. Působnost na úseku matrik

1. Mezi subjekty, které vykonávají působnost na úseku matrik a další činnosti stanovené zákonem o matrikách, byly nově výslovně zařazeny **zastupitelské úřady České republiky**, s výjimkou konzulárních úřadů vedených honorárními konzulárními úředníky (§ 2 odst. 1 písm. e) novely zákona o matrikách), které již nyní vykonávají některé činnosti v matriční agendě na základě zákona č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě a o změně některých zákonů (zákon o zahraniční službě), ve znění pozdějších předpisů.

¹ V průběhu prosince 2023 bude publikováno ve Sbírce zákonů.

² V průběhu prosince 2023 bude publikováno ve Sbírce zákonů.

2. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností kontrolují výkon přenesené působnosti na úseku matrik u všech matričních úřadů spadajících do svých správních obvodů nejméně **jednou za 2 roky** (§ 4 odst. 1 novely zákona o matrikách). **Krajské úřady** kontrolují ve svém správním obvodu výkon přenesené působnosti na úseku matrik a užívání a změny jména a příjmení u obecních úřadů obcí s rozšířenou působností nejméně **jednou za 3 roky** a nově i u matričních úřadů **nejméně jednou za 6 let** (§ 4a odst. 1 novely zákona o matrikách). V případě kontroly, kterou budou krajské úřady nově provádět vůči matričním úřadům též na úseku matrik, bude nutné kontrolu předem naplánovat a oznámit ji v dostatečném časovém předstihu příslušnému matričnímu úřadu v zájmu přípravy potřebných podkladů.

3. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností a krajské úřady nově ověřují doslovné výpisy z matričních knih a prohlášení o určení otcovství, a to pro účely vyššího ověření pro použití v cizině (§ 4 odst. 2 a § 4a odst. 2 novely zákona o matrikách).

II. Matriční knihy, sbírka listin, matriční doklady a vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo ke vstupu do registrovaného partnerství

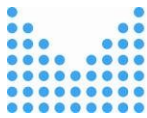
1. Změny a opravy zápisů v matriční knize se budou provádět nejen na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak zákon o matrikách, ale **nově i na základě jiných skutečností vyplývajících ze zákona** (§ 5 odst. 2 novely zákona o matrikách).

2. Doplnuje se úprava pro případ **zničení jednotlivého zápisu v matriční knize** (§ 55 odst. 1 novely zákona o matrikách). Dojde-li ke zničení pouze jediného zápisu nebo několika zápisů v matriční knize, postačí obnova pouze zničeného zápisu, nikoli celé matriční knihy.

3. Nově se výslovně stanoví, že součástí sbírky listin bude i **znalecký posudek prokazující otcovství podle zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky** a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), ve znění pozdějších předpisů, a dále **listiny nezbytné pro ověření správnosti údajů zapsaných v matriční knize** (§ 8 odst. 1 novely zákona o matrikách).

4. V zákoně se výslovně uvádí, že **matriční doklad** obsahuje údaje zapsané v matriční knize, a to **podle stavu ke dni vydání matričního dokladu** (§ 24 odst. 1 novely zákona o matrikách).³

³ Obdobné ustanovení obsažené v § 24 odst. 2 matriční vyhlášky se zrušuje.

5. Sjednocuje se právní úprava v oblasti nahlížení do sbírky listin, druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 nebo matriční knihy, vydávání potvrzení o údajích zde vedených a vydávání matričních dokladů (§ 8a a § 25 novely zákona o matrikách). Mezi oprávněné subjekty budou nově patřit i **osoby, fyzické nebo právnické, které prokážou, že je to nezbytné k uplatnění právních nároků v cizině** (§ 8a odst. 1 písm. e) a § 25 odst. 1 písm. e) novely zákona o matrikách).

Prokázání nezbytnosti k uplatnění právních nároků v cizině bude plně spočívat na žádající osobě, kdy tato osoba bude muset prokázat, že

- a) před orgánem cizího státu uplatňuje svůj právní nárok v řízení, tj. prokázat, že se v zahraničí vede určitý druh řízení a že je žadatel jeho účastníkem, popř. řádným zástupcem účastníka řízení, a současně že
- b) uplatnění právního nároku je skutečně závislé na poskytnutí požadovaných informací, tj. požadované informace mají vztah k řízení v cizině a jsou nezbytné k uplatnění právního nároku žadatele.

Matriční úřad bude muset vyhodnocovat každý jednotlivý případ zvlášť, a pokud bude mít jakoukoli pochybnost, žádost odmítne.

Podpis na plné moci k zastoupení při získávání údajů ze sbírky listin, druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 nebo matriční knihy, vydávání potvrzení o údajích zde vedených a vydávání matričních dokladů musí být ve všech případech úředně ověřen (§ 8a odst. 5 a § 25 odst. 8 novely zákona o matrikách).

Současně se rozšiřuje definice pojmu „člen rodiny“ pro účely zákona o matrikách, a to o sourozence (§ 8a odst. 6 novely zákona o matrikách).

6. Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do registrovaného partnerství již **nebude obsahovat údaj** o jménu, popř. jménech, a příjmení, datu a místu narození a místu trvalého pobytu druhého snoubence nebo druhé osoby, která chce vstoupit do registrovaného partnerství (§ 46 odst. 1 písm. h) novely zákona o matrikách).

V této souvislosti dochází i k úpravě přílohy č. 2, vzorů 13 a 14, matriční vyhlášky. Stávající tiskopisy obou typů vysvědčení, které byly vydány na základě matriční vyhlášky ve znění účinném do 31. prosince 2023, bude možné používat i od 1. ledna 2024 až do 31. prosince 2025, avšak za podmínky, že v obou typech vysvědčení budou vyznačeny změny obsažené v novele matriční vyhlášky účinné od 1. ledna 2024, tj. údaje o druhém snoubenci nebo druhé osobě, která chce vstoupit do registrovaného partnerství, budou v tiskopise vysvědčení přeškrtnuty.

III. Registrované partnerství

1. Nově bude možné **vstoupit do registrovaného partnerství před kterýmkoli matričním úřadem** namísto stávajících 14 registrujících matričních úřadů, které vedou matriční knihu registrovaného partnerství pro celý správní obvod (§ 13a odst. 2 novely zákona o matrikách). Všem matričním úřadům tedy vznikne povinnost pořídit si matriční knihu registrovaného partnerství (§ 8 odst. 1 novely zákona o matrikách).

Na základě přechodného ustanovení obsaženého v čl. II bodě 4 k novele zákona o matrikách povede knihu registrovaného partnerství, kterou vedl dosavadní registrující matriční úřad do 31. prosince 2023, s účinností od 1. ledna 2024 tento matriční úřad jako knihu registrovaného partnerství pro obec, v níž má sídlo.

Obdobně jako u manželství je možné vstoupit do registrovaného partnerství v místě a čase určeném matričním úřadem. Na základě žádosti osob vstupujících do registrovaného partnerství bude matriční úřad nově oprávněn povolit vstup do registrovaného partnerství na kterémkoli vhodném místě ve svém správním obvodu a v kteroukoli vhodnou dobu (§ 13a odst. 4 novely zákona o matrikách).⁴

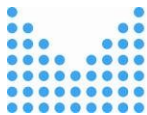
2. Úprava pro registrované partnerství se sjednocuje s úpravou pro manželství, pokud jde o možnost matričního úřadu **prominout** na základě žádosti osoby, která chce vstoupit do registrovaného partnerství, **předložení některých potřebných dokladů, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou** (§ 35 odst. 6 novely zákona o matrikách).

3. Je-li osoba, která chce vstoupit do registrovaného partnerství, cizincem a současně se zdržuje trvale v jiném státě než ve státě, jehož je občanem, předloží spolu s dotazníkem k registrovanému partnerství též **potvrzení o osobním stavu a pobytu**, je-li cizím státem vydáváno, i z tohoto státu (§ 35 odst. 2 novely zákona o matrikách).

4. Prohlášení o vstupu do registrovaného partnerství bude možné učinit na základě žádosti **i v jazyce národnostní menšiny**, pokud o to souhlasně požádají obě osoby, které chtějí vstoupit do registrovaného partnerství, pokud matrikář ovládá jazyk příslušné národnostní menšiny a pokud se v obci hlásilo v posledních dvou sčítáních lidu k příslušné národnostní menšině vždy alespoň 10 % občanů této obce.

Protokol o vstupu do registrovaného partnerství se vyhotoví pouze v českém jazyce (§ 39 odst. 1 novely zákona o matrikách).

⁴ V důsledku shora zmiňovaných změn došlo i ke změnám v matriční vyhlášce, zejména ke zrušení přílohy č. 4 obsahující seznam registrujících matričních úřadů s vymezením jejich správních obvodů.

5. Požádá-li **partner za trvání registrovaného partnerství o změnu svého příjmení na příjmení druhého partnera**, je žádost o vydání povolení změny příjmení nově **osvobozena od správního poplatku** (položka 11, bod 4 přílohy k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění novely zákona o matrikách).

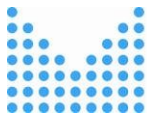
IV. Manželství

1. Snoubencům se umožní v obci, kde není matriční úřad (tzv. **nematriční obec**), projevit vůli, že spolu vstupují do manželství, nejen před starostou nebo místostarostou této obce, ale nově i **před pověřeným členem zastupitelstva této obce** obdobně jako je tomu u obce, kde působí matriční úřad (tzv. matriční obec). Současně **se ruší podmínka přihlášení k trvalému pobytu alespoň jednoho ze snoubenců v této nematriční obci**, tudíž v nematriční obci budou shora zmiňované osoby oprávněny oddávat i tehdy, když ani jeden ze snoubenců zde nebude trvale hlášen (§ 11a odst. 1 písm. b) novely zákona o matrikách). Možnost, aby v nematriční obci oddával i starosta, místostarosta nebo pověřený člen zastupitelstva matriční obce, do jejíhož správního obvodu příslušná nematriční obec spadá, zůstává zachována.

2. **Poslancům a senátorům se zakládá oprávnění k oddávání**, a to vedle stávajících oddávajících, kterými jsou starosta, místostarosta anebo pověřený člen zastupitelstva obce. Snoubenci se s příslušným poslancem nebo senátorem na oddávání předem domluví a následně matričnímu úřadu předloží písemné souhlasné prohlášení poslance nebo senátora; pro prohlášení není stanoven právním předpisem žádný vzor, musí však být vždy v písemné formě a musí z něj být patrná vůle poslance nebo senátora přijmout prohlášení o vstupu do manželství od konkrétních snoubenců. Poslanci a senátoři jsou oprávněni oddávat ve správním obvodu kteréhokoli matričního úřadu (§11a odst. 2 novely zákona o matrikách). Místo a čas uzavření manželství před poslancem nebo senátorem bude domluveno s příslušným matričním úřadem, obdobně jako je tomu v případě dalších oddávajících.

Současně jsou poslanci a senátoři oprávněni oddávat i v případě přímého ohrožení života snoubence (§ 11a odst. 6 novely zákona o matrikách).

3. Zcela nově se umožní v matričních i v nematričních obcích **oddávat bez přítomnosti matrikáře**, a to při splnění podmínky, že **oddávající má odbornou způsobilost matrikáře podle § 9 odst. 1 zákona o matrikách** (§ 11a odst. 4 novely zákona o matrikách).

V souvislosti se zavedením možnosti oddávat bez přítomnosti matrikáře, bude krajský úřad provádět zkoušku odborné způsobilosti k vedení matričních knih a k plnění úkonů zabezpečovaných v souvislosti s vedením matričních knih a sbírek listin nově i u člena zastupitelstva obce (§ 4a odst. 4 novely zákona o matrikách).⁵

Pokud by došlo k oddávání bez přítomnosti matrikáře, musí snoubenci předložit oddávajícímu **osvědčení, že splnili všechny požadavky pro uzavření sňatku** (§ 11a odst. 4 novely zákona o matrikách), jehož platnost je 6 měsíců ode dne jeho vydání (§ 13 odst. 2 novely zákona o matrikách). Zmiňované osvědčení vydá matriční úřad, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno, přičemž k žádosti o vydání osvědčení je třeba předložit i doklady potřebné k uzavření manželství (§ 13 odst. 1 novely zákona o matrikách).

Pokud se oddává bez přítomnosti matrikáře, je oddávající povinen sepsat protokol o uzavření manželství a předat jej do 3 pracovních dnů ode dne uzavření manželství příslušnému matričnímu úřadu (§ 11a odst. 4 novely zákona o matrikách). Vzor matričního tiskopisu „protokol o uzavření manželství“ je obsažen v příloze č. 2, vzor 17, matriční vyhlášky.

Osvědčení, že snoubenci splnili všechny požadavky pro uzavření sňatku se vydává i v případě církevního sňatku.

Souběžně došlo k úpravě přílohy č. 2, vzoru 15, matriční vyhlášky, kde je upraveno osvědčení, že snoubenci splnili všechny požadavky pro uzavření sňatku.

Stávající tiskopisy osvědčení pro uzavření církevního sňatku, které byly vydány na základě matriční vyhlášky ve znění účinném do 31. prosince 2023, bude možné používat i od 1. ledna 2024 až do 31. prosince 2025, avšak za podmínky, že zde budou vyznačeny změny obsažené v novele matriční vyhlášky účinné od 1. ledna 2024, tj. slovo „církevního“ bude přeškrtnuto.

4. Prohlášení o uzavření manželství bude možné učinit na základě žádosti i v jazyce národnostní menšiny, pokud o to souhlasně požádají oba snoubenci, pokud oddávající i matrikář ovládají jazyk příslušné národnostní menšiny a pokud se v obci hlásilo v posledních dvou sčítáních lidu k příslušné národnostní menšině vždy alespoň 10 % občanů této obce.

Protokol o uzavření manželství se vyhotoví pouze v českém jazyce (§ 39 odst. 1 novely zákona o matrikách).

5. Je-li snoubenec cizincem a současně se zdržuje trvale v jiném státě než ve státě, jehož je občanem, předloží spolu s dotazníkem k uzavření manželství též potvrzení o osobním stavu a pobytu, je-li cizím státem vydáváno, i z tohoto státu (§ 35 odst. 2 novely zákona o matrikách).

⁵ Souběžně došlo k úpravě ustanovení matriční vyhlášky o způsobu a postupu ověřování odborné způsobilosti pro výkon funkce matrikáře (§ 35 až 37 novely matriční vyhlášky).

V. Příslušnost matričního úřadu k zápisu matriční události

Změna nastává v případě **narození či úmrtí fyzické osoby v dopravním prostředku** (§ 10 odst. 3 novely zákona o matrikách). Podle předchozího znění platilo, že došlo-li k narození či úmrtí fyzické osoby v dopravním prostředku, zapsal tuto matriční událost vždy matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k vyložení fyzické osoby z dopravního prostředku, a to bez ohledu na to, že bylo jednoznačně určeno místo, kde k narození či úmrtí došlo. Nově platí, že v případě narození či úmrtí fyzické osoby v dopravním prostředku, bude-li jednoznačně určeno místo matriční události, zapíše narození nebo úmrtí matriční úřad, v jehož správním obvodu se fyzická osoba narodila nebo zemřela. Teprve poté, **když nebude možné jednoznačně určit místo narození či úmrtí fyzické osoby**, dojde-li k těmto matričním událostem v dopravním prostředku, zapíše narození či úmrtí fyzické osoby matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k vyložení fyzické osoby z dopravního prostředku.

VI. Určování otcovství

1. Upřesňují se ustanovení o **souhlasném prohlášení rodičů o určení otcovství**, které se na základě zákona o matrikách činí před kterýmkoli matričním úřadem nebo zastupitelským úřadem České republiky. Výslovně se stanoví, že zmiňované prohlášení nelze učinit po dobu probíhajícího soudního řízení o určení otcovství k témuž dítěti (§ 16 odst. 7 a 8 novely zákona o matrikách). Daná problematika je současně upravena občanským zákoníkem (viz § 779 až 782 občanského zákoníku).

2. V oblasti určení otcovství se v matričním zákoně nově zavádí možnost sjednání tzv. **trojdohody** mezi manželem matky dítěte, popř. jejím bývalým manželem, dále mužem, který tvrdí, že je otcem dítěte, a matkou dítěte. Trojdohodu bude možné uzavřít i k dosud nenarozenému dítěti, bylo-li již počato, ale nejpozději do jednoho roku věku dítěte (novela § 777 odst. 1 občanského zákoníku s účinností od 1. ledna 2024). Podmínkou je, aby se dítě narodilo v době mezi zahájením řízení o rozvodu a třístým dnem po rozvodu manželství nebo prohlášení manželství za neplatné. Zmiňované prohlášení o určení otcovství bude možné na základě zákona o matrikách učinit před kterýmkoli matričním úřadem nebo zastupitelským úřadem České republiky (§ 16a novely zákona o matrikách). Daná problematika je současně upravena občanským zákoníkem (§ 777 občanského zákoníku), přičemž **podstatné je, že k určení otcovství k dítěti v případě tzv. trojdohody nemůže dojít dříve, dokud nenabyde právní moci rozhodnutí o rozvodu manželství** (§ 777 odst. 3 občanského zákoníku). **Obdobně i v případě řízení o neplatnosti manželství** (§ 777 odst. 4 občanského zákoníku).

3. S účinností od 1. ledna 2024 obsahuje matriční vyhláška **vzory souhlasných prohlášení** rodičů o určení otcovství k nenarozenému dítěti; k narozenému dítěti, jehož zápis narození nebyl v knize narození proveden a k narozenému dítěti, jehož zápis narození byl v knize narození proveden (příloha č. 2, vzory č. 24 až 26 novely matriční vyhlášky) a dále vzory prohlášení manžela matky dítěte, popř. jejího bývalého manžela, muže, který tvrdí, že je otcem dítěte, a matky dítěte o určení otcovství k nenarozenému dítěti; k narozenému dítěti, jehož zápis narození nebyl v knize narození proveden a k narozenému dítěti, jehož zápis narození byl v knize narození proveden (příloha č. 2, vzory č. 27 až 29 novely matriční vyhlášky).

VII. Zvláštní matrika

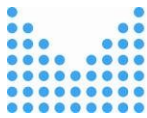
1. Upřesňuje se, že u zápisů v matričních knihách vedených zvláštní matrikou se **lhůty** například pro nahlížení budou **počítat od matriční události**, nikoli od provedení příslušného zápisu, jako je tomu u matričních knih vedených běžnými matričními úřady (§ 25b odst. 1 novely zákona o matrikách).

2. Z důvodu **zrychlení zápisu narození dětí českým státním občanům v zahraničí**, do zvláštní matriky, se nově umožní, aby v případě zápisu narození dítěte, které je ke dni podání žádosti o zápis mladší 1 roku, byl namísto dokladu o státním občanství České republiky dítěte předložen buď doklad prokazující ke dni narození dítěte státní občanství České republiky matky nebo otce dítěte, pokud se dítě narodí za trvání manželství, anebo v případě, když se dítě narodí mimo manželství, doklad prokazující ke dni narození dítěte státní občanství České republiky matky dítěte (§ 43 odst. 2 novely zákona o matrikách).

3. Zcela nově se umožňuje, aby při zápisu narození, uzavření manželství nebo vzniku registrovaného partnerství, ke kterým došlo v cizině, zvláštní matrika uvedla **příjmení, popř. rodné příjmení, občana podle cizozemského matričního dokladu vydaného v době vzniku zapisované matriční skutečnosti**, a to za podmínky, že o to občan, popř. rodiče nezletilého dítěte, jehož se zápis týká, požádá, přičemž v době vzniku matriční události se nejednalo o státního občana České republiky. **U nezletilého dítěte staršího 12 let** je nezbytně třeba souhlas tohoto dítěte.

Současně se výslovně vylučuje užití pravidla, že se příjmení žen tvoří v souladu s pravidly české mluvnice (§ 68 odst. 4 novely zákona o matrikách).

4. Při **zápisu manželství uzavřeného v cizině** zvláštní matrika na základě **žádosti manželů** uvede jejich **příjmení podle cizozemského matričního dokladu, dokladu totožnosti nebo potvrzení cizího státu, avšak tento doklad nebo potvrzení musí být vydány až po uzavření manželství v cizině** (§ 70 odst. 9 novely zákona o matrikách).

5. V případě zápisu narození do zvláštní matriky, jsou-li na **cizozemském matričním dokladu uvedena dvě nebo více jmen**, může občan, popř. zákonný zástupce nezletilého, učinit prohlášení, které z nich, popř. která dvě z nich bude užívat; u nezletilého **dítěte staršího 12 let** je nezbytně třeba připojit jeho souhlas (§ 62 odst. 7 novely zákona o matrikách).

VIII. Jméno a příjmení

1. V § 18 odst. 3 novely matričního zákona se uvádí taxativní výčet **souhlasných prohlášení o jménu**, popř. o jménech, kterými se rozumí vedle písemného prohlášení rodičů učiněného u poskytovatele zdravotních služeb, dále i písemné prohlášení o určení otcovství formou tzv. trojdohody nebo písemné prohlášení učiněné při souhlasném prohlášení rodičů o určení otcovství k nenarozenému dítěti nebo k narozenému dítěti, které není zapsáno v matrice.

2. Bude-li fyzická osoba **v dobré víře užívat své jméno, popřípadě jména, v nesprávné podobě po dobu nejméně 5 let**, bude moci před kterýmkoli matričním úřadem učinit prohlášení, že toto jméno, popřípadě jména, bude užívat i nadále, a to ve tvaru uvedeném v matričním dokladu, občanském průkazu nebo cestovním dokladu (§ 58 odst. 5 novely zákona o matrikách). Nyní se toto oprávnění vztahuje pouze k příjmení fyzické osoby.

3. Nově se umožňuje **zapsat jména zdrobnělá a domácká**. Vznikne-li matričnímu úřadu pochybnost o existenci jména nebo jeho správné podobě, bude občan povinen předložit buď zcela nově **odborné podklady od veřejné výzkumné instituce, jejímž předmětem činnosti je výzkum v oblasti jazykovědy** (takovou institucí je Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky) **anebo znalecký posudek** (§ 62 odst. 1 novely zákona o matrikách). Stávající možnost předložení znaleckého posudku je tedy zachována i nadále.⁶

V případě pochybností o existenci jména nebo jeho správné pravopisné podobě posoudí matriční úřad nejprve veškeré důkazní prostředky předložené navrhovatelem, přičemž současně si opatří i své důkazní prostředky. Bude-li pochybnost přetrvávat, vyzve matriční úřad žadatele k předložení odborného podkladu od veřejné výzkumné instituce, jejímž předmětem činnosti je výzkum v oblasti jazykovědy, anebo k předložení znaleckého posudku. Odborný podklad nebo znalecký posudek by měl být až poslední možnou formou prokázání existence jména nebo jeho správné pravopisné podoby.

Obdobná pravidla platí i v případě změny jména (§ 72 odst. 3 novely zákona o matrikách).

⁶ K problematice postupu matričních úřadů při zápisu jmen zdrobnělých a domáckých zpracuje Ministerstvo vnitra metodickou informaci.

4. Fyzická osoba, která má v matriční knize narození zapsáno jedno jméno, může prohlásit, že bude **užívat dvě jména**. Prohlášení se nově činí před kterýmkoli matričním úřadem. Dále dochází k posunu věkové hranice z 15 let na **12 let**, kdy se nezbytně vyžaduje k prohlášení ke zvolení druhého jména souhlas nezletilého dítěte staršího 12 let (§ 62 odst. 3 novely zákona o matrikách).

5. Ke změnám dochází i v oblasti užívání jmen **fyzické osoby, která má v matriční knize narození zapsána dvě nebo více jmen** a která, jakmile **nabude státní občanství České republiky**, bude moci prohlásit, které ze jmen, popřípadě která dvě z nich bude v úředním styku užívat. Obdobně se navrhuje postupovat i v případě **fyzické osoby**, která má v matriční knize narození zapsáno jméno a na pozici **druhého jména jméno po otci** (tzv. otčestvo). Tato fyzická osoba, jakmile nabude státní občanství České republiky, bude oprávněna prohlásit, zda bude jméno po otci v úředním styku užívat. V obou případech se jedná o oprávnění fyzické osoby, nikoli o povinnost (§ 62 odst. 4 a 5 novely zákona o matrikách).

6. Ke změně dochází i v případě, že občan, který chce užívat **českou podobu cizojazyčného jména**, popř. jmen, oznámí tuto skutečnost nově kterémukoli matričnímu úřadu s tím, že v případě pochybností, zda jde o českou podobu jména, je oznamovatel povinen předložit odborné podklady od veřejné výzkumné instituce, jejímž předmětem činnosti je výzkum v oblasti jazykovědy, nebo znalecký posudek. Dále se výslovně doplňuje, že u nezletilého **dítěte staršího 12 let** je užívání české podoby cizojazyčného jména, popřípadě jmen, podmíněno jeho souhlasem (§ 63 odst. 2 novely zákona o matrikách).

7. Z demonstrativního výčtu případů **změny příjmení** se nově stává **výčet taxativní** (§ 72 odst. 2 novely zákona o matrikách).

8. Rozšiřuje se výčet případů vymezujících pojem „**rodné příjmení**“, například rodným příjmením se nově rozumí příjmení uvedené v jazyce národnostní menšiny anebo příjmení užívané v nesprávné podobě, které bude fyzická osoba na základě svého prohlášení užívat i nadále (§ 68 odst. 2 a 3 novely zákona o matrikách).

9. Jestliže rodiče neuzavřeli manželství a mají různá příjmení, jejich **dítěti se zapíše příjmení** podle jejich souhlasného prohlášení anebo podle jejich dohody po právní moci rozsudku soudu o určení otcovství (§ 19 odst. 2 novely zákona o matrikách). K dohodě musí být připojen **souhlas nezletilého dítěte staršího 12 let** (dochází tedy ke změně věkového hranice z 15 let na 12 let).

10. V případě, že dojde k **popření otcovství**, zapíše se nezletilému dítěti do knihy narození **příjmení, které má matka v době provedení dodatečného záznamu**; ke změně příjmení se vyžaduje souhlas **nezletilého dítěte staršího 12 let** nebo prohlášení matky se souhlasem dítěte (§ 19 odst. 7 novely zákona o matrikách).

11. Požádají-li rodiče nezletilého dítěte ženského pohlaví, jehož příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, kterýkoli matriční úřad o uvedení příjmení v mužském tvaru, je nezbytně třeba k žádosti připojit i **souhlas nezletilého dítěte staršího 12 let** (opět dochází ke změně věkové hranice z 15 let na 12 let). (§ 69a odst. 2 novely zákona o matrikách).

Obdobně se postupuje i v případě, že žena či nezletilé dítě ženského pohlaví užívá své příjmení v mužském tvaru a požádá o užívání tvaru v souladu s pravidly české mluvnice (§ 69b novely zákona o matrikách).

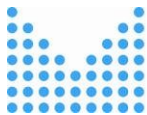
12. Zcela nově se umožňuje, aby v případě, že je příjmení ženy nebo nezletilého dítěte ženského pohlaví zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, bylo uvedeno **příjmení v jiné podobě, kterou pravidla české mluvnice umožňují**, a to na základě žádosti; **u dítěte staršího 12 let** se nezbytně vyžaduje jeho **souhlas** (§ 69a odst. 3 novely zákona o matrikách).

Jedná se např. o příjmení typu Krejčí x Krejčová, Kočí x Kočová, Ovčařová x Ovčaří (pravidla české mluvnice u uvedených ženských příjmení umožňují užívat oba tvary). V těchto případech se za trvání manželství nevyžaduje souhlas manžela, neboť se nejedná o změnu příjmení, ale pouze o užívání příjmení v jiném tvaru, který pravidla české mluvnice umožňují.

13. Pokud fyzická osoba **při uzavírání manželství prohlásila, že si ponechá své dosavadní příjmení složené z více příjmení**, a tato příjmení užívají i společné nezletilé děti manželů, může učinit prohlášení o upuštění od užívání příjmení za trvání manželství, a to pouze se souhlasem druhého manžela a vztahuje se i na společné nezletilé děti manželů. Výslovně se doplňuje **nezbytný souhlas nezletilého dítěte staršího 12 let** k tomuto prohlášení (§ 70 odst. 3 novely zákona o matrikách).

14. V souladu se změnami občanského zákoníku budou mít **manželé**, kteří si **ponechali po uzavření manželství svá dosavadní příjmení**, možnost učinit po uzavření manželství formou prohlášení před kterýmkoli matričním úřadem nejen to, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich, ale nově i na tom, že se dohodli na tom, že příjmení jednoho z nich bude příjmením společným a ten, jehož příjmení není příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení (§ 70 odst. 4 novely zákona o matrikách).

Prohlášení se vztahují i na společné nezletilé děti manželů, avšak dovrší-li **nezletilé dítě 12 let**, vyžaduje se nezbytně jeho **souhlas** (§ 70 odst. 5 novely zákona o matrikách).

V souladu s novelou občanského zákoníku se umožňuje manželům, kteří mají společné příjmení a jeden z nich ke společnému příjmení na druhém místě připojí příjmení, které měl před uzavřením manželství, aby i během manželství před kterýmkoli matričním úřadem prohlásil, že od užívání připojovaného příjmení upouští; obdobně se postupuje i v případě společného příjmení manželů, kdy jeden z nich bude chtít ke společnému příjmení na druhém místě připojit příjmení, které měl před uzavřením manželství (§ 70 odst. 6 a 7 novely zákona o matrikách).

Veškerá prohlášení lze učinit pouze jednou; každé další prohlášení je posuzováno jako žádost o změnu příjmení (§ 70 odst. 8 novely zákona o matrikách).

15. I nadále se umožňuje, aby státní občan České republiky, který je současně i státním občanem jiného členského státu Evropské unie, měl na základě svého prohlášení **uvedeno v matriční knize jméno, popř. jména, nebo příjmení v podobě, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu Evropské unie, pokud jeho užívání prokáže matričním dokladem, popř. jinou veřejnou listinou tohoto jiného členského státu Evropské unie.** Nově je možné toto prohlášení učinit před kterýmkoli matričním úřadem a nově dochází ke změně věkové hranice z 15 let na 12 let, kdy se nezbytně vyžaduje k prohlášení souhlas nezletilého dítěte staršího 12 let (§ 70a odst. 2 novely zákona o matrikách).

16. Na žádost občana, který je příslušníkem národnostní menšiny, popř. na žádost jeho zákonných zástupců, a jehož jméno, popř. jména, a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, se jeho **jméno, popř. jména, a příjmení uvede v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy.**

Týká-li se žádost **nezletilého dítěte staršího 12 let, je nezbytně nutný jeho souhlas** (§ 26 odst. 3 novely zákona o matrikách).

U společného příjmení manželů je i nadále nutný k uvedení příjmení v jazyce národnostní menšiny souhlas druhého manžela, popř. jejich nezletilého dítěte staršího 12 let (došlo tedy ke změně věkové hranice z 15 let na 12 let).

Žádost lze podat u kteréhokoli matričního úřadu a pouze jednou; každá další žádost je posuzována jako žádost o změnu jména a příjmení (§ 26 odst. 5 a 6 novely zákona o matrikách).

V případě pochybností o správné pravopisné podobě jména nebo příjmení musí žadatel předložit matričnímu úřadu odborné podklady od veřejné výzkumné instituce, jejímž předmětem činnosti je výzkum v oblasti jazykovědy, nebo znalecký posudek (§ 26 odst. 4 novely zákona o matrikách).

IX. Změna jména a příjmení

1. Nově se **nepovolí změnit příjmení nezletilého dítěte**, jde-li o změnu na příjmení poručníka, popřípadě poručníků, příjmení pěstouna, popřípadě pěstounů, nebo na příjmení osoby, do jejíž péče bylo nezletilé dítě svěřeno, nejde-li o jednoho z rodičů (§ 72 odst. 4 novely zákona o matrikách). Reaguje se tím na skutečnost, že se v popisovaných případech jedná pouze o formu náhradní rodinné péče, nikoli o trvalý právní vztah.

2. Doplňuje se **souhlas nezletilého dítěte staršího 12 let** se změnou svého příjmení v případě, že se manželům, kteří mají nezletilé děti, za trvání manželství povolí změna příjmení (§ 73 odst. 5 novely zákona o matrikách).

X. Změna jména a příjmení v souvislosti se změnou pohlaví

1. Zjednodušuje se relativně komplikovaná právní **úprava změny jména a příjmení u fyzických osob v souvislosti se změnou pohlaví**. Fyzická osoba, u níž byla zahájena léčba pro změnu pohlaví, a fyzická osoba, u níž byla léčba pro změnu pohlaví ukončena, může ohledně užívání jména, popřípadě jmen, a příjmení projevit svou vůli před kterýmkoli matričním úřadem pouhým prohlášením, nikoli na základě žádosti ve správním řízení. Přílohou prohlášení musí být potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o zahájení, resp. o ukončení léčby pro změnu pohlaví (§ 72a novely zákona o matrikách).

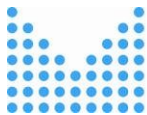
2. Novela matriční vyhlášky obsahuje i drobnou změnu v příloze č. 6 upravující vzor potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví.

Stávající tiskopis potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví, který byl vydán na základě matriční vyhlášky ve znění účinném do 31. prosince 2023, bude možné používat i od 1. ledna 2024 až do 31. prosince 2025, avšak pouze za podmínky, že zde bude vyznačena změna obsažená v novele matriční vyhlášky účinné od 1. ledna 2024, tj. slova „Datum ukončení“ budou přeškrtnuta a nahrazena slovem „Den“.

XI. Osvojení

1. Dochází bez náhrady k **vypuštění** ustanovení upravujících problematiku **jména osvojení** (§ 64 až 66 zákona č. 301/2000 Sb. ve znění účinném do 31. prosince 2023).

2. K poměrně rozsáhlým změnám dochází v oblasti **příjmení osvojení**, a to v návaznosti na změny obsažené v občanském zákoníku (§ 835, 842 a 851 novely občanského zákoníku s účinností od 1. ledna 2024) (§ 71a a 71b novely zákona o matrikách).

XII. Tlumočník

V souvislosti s oznámením o narození platí, že je-li oznamovatel neslyšící, hluchoslepý nebo němý, popř. činí-li oznámení v jiném než českém nebo slovenském jazyce, je nutná přítomnost tlumočníka nebo prostředníka, přičemž **neslyšícímu, hluchoslepému nebo němému oznamovateli zajistí přítomnost tlumočníka nebo prostředníka matriční úřad**; v ostatních případech zajišťuje přítomnost tlumočníka nebo prostředníka oznamovatel na vlastní náklady (§ 14 odst. 6 novely zákona o matrikách).

Pro osoby neslyšící, hluchoslepé a němé se přítomnost tlumočníka nebo prostředníka obstarává bezplatně (jedná se o hrazenou sociální službu podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů).

Obdobně to platí v případě souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství (§ 16 odst. 6 novely zákona o matrikách).

XIII. Úmrtí cizince

Dojde-li k **úmrtí cizince** na našem území a matriční úřad tomuto cizinci dosud nevydal žádný matriční doklad, **zapiše se** jeho jméno, popř. jména, a příjmení ve tvaru uvedeném **latinkou** v jeho **cestovním dokladu** (§ 21 odst. 4 novely zákona o matrikách). V tomto případě se tedy tzv. „matriční identita“ nevytváří.

XIV. Přestupky na úseku matrik

Doplňují se skutkové podstaty přestupků pro fyzickou osobu související s určováním otcovství (§ 79a odst. 1 písm. d) a e) novely zákona o matrikách).

XV. Správní poplatky

Ke změnám dochází v oblasti **správních poplatků** změnou přílohy k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů; za některé úkony se vybírají správní poplatky v nové výši.

Dochází např. k navýšení správního poplatku u položky 3 písm. a) a b) (např. za vydání stejnopisu matričních dokladů se zaplatí 300 Kč), u položky 11 písm. a) až c) (např. za povolení změny jména nebo příjmení z vážného důvodu bude činit správní poplatek 3.000 Kč), u položky 12 písm. a) až e) (např. za vydání povolení uzavřít manželství nebo vstoupit do registrovaného partnerství mimo určené místo nebo dobu se zaplatí 3.000 Kč anebo se nově zpoplatňuje přítomnost matrikáře u uzavření manželství v nematriční obci, pokud ani jeden ze snoubenců zde není trvale hlášen, a to částkou 1.000 Kč).

Nově se zpoplatňuje vydání vícejazyčného standardního formuláře částkou 100 Kč (položka 3 písm. h)) a dále vydání osvědčení, že snoubenci splnili všechny požadavky pro uzavření církevního sňatku částkou 500 Kč (položka 12 písm. e)).

Žádáme, aby s obsahem shora uvedeného byly seznámeny všechny matriční úřady v působnosti krajských úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a magistrátů měst Brna, Ostravy, Plzně a Magistrátu hl. m. Prahy.

JUDr. Petr Voříšek, Ph.D.
ředitel

Rozdělovník:

- všem krajským úřadům
- všem odborům vnitřních věcí magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně
- odboru živnostenskému a občanskosprávnímu Magistrátu hl. m. Prahy